

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
18 martie st. v.
30 martie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 11.

ANUL XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Părți alese din istoria Transilvaniei.

Denunțianții. Arestări de preoți români. Acsente. Iancu. „Gazeta Transilvaniei“ oprită. Comisiune ministerială pentru compunerea terminilor tehnici juridici și administrativi. Sinod diecesan în Sibiu. 70 de preoți români arestați în Bănat. Voivodina și Bănatul alimentează urele și urgia. Românii din Brașov revin la planul înființării de gimnasiu național. Episcopul Ioan Lemeni lipsit definitiv din păstorirea diecesei sale, plecă în 10 aprilie 1850 la Viena. Altaserie de omoruri teroristice.
(1849—1850.)

Discordia între români și sași creșcea pe fiecare zi. „Siebenbürger Bote“ ajunsese așa departe, încât indemnă pe guvern ca să spânzure pe câțiva prefecți și tribuni. Ca mijloc de a teroriza, se dedese și parola devăstării pădurilor prin români. Tote tăieturile de lemne, oprite neoprite, câte s'au făcut în cele zece luni, se imputau numai românilor, asupra cărora au și urmat fără multă cercetare câteva pedepse foarte aspre.

Din 1/13 dec. de când începuseră să apară din nou „Gazeta“ și „Fója“, corresponsențele de apărare curgeau din toate părțile și cu acelea peste 600 de abonați numai din Transilvania, adică din această țară îndoit mai mult decât au fost înainte de revoluțiune. A publică toate corresponsențele așa cum erau ele scrise în ton iritat și în termeni tari, nu se putea sub legea marțială. De alta parte iritațiunea românilor era provocată în mai multe moduri, dintre care unele chiar infame. După sugrumarea revoluțiunii se înmulțiseră peste măsură denunțianții de soiul cel mai periculos în ambele țări așa, că însuși Haynau într'un cercular al său îi înfrunță și luă unele măsuri spre a înfrâna nerușinarea lor. Asupra românilor denunțările cădeau ca grindina. Cu cât deputațiunea dela Viena lucra mai cu energie pentru drepturile națiunii române, cu atât în Sibiu se lucra spre surparea lor. Românii erau neindestulați și cu modul cum se împărțise țera în 6 districte, prin care elementul săsesc era favorit în măsură escesivă. „Siebenbürger Bote“ redactat acum de Heinrich Schmidt lucra cu tot adinsul pentru colonizarea Transilvaniei cu germani, mai ales prin comunele românești nimicite de unguri. Se pretindea ca din principatul Transilvaniei să se rupă un mare teritor sub nume de Sachsenland, care să fie înaintat la rang de provincie autonomă. Românii luptând pentru integritatea Transilvaniei, trimiteau proteste la Viena.

Spre a înfrică și amuți pe români, se aplică metoda arestărilor sub preteste diverse. În primele zile din noiembrie arestare pe fostul prefect Ioan Acsente Sever, sub pretecest că nu toate armele le-ar fi administrat, ci ar fi reținut două trei, îi secestrară și hărțile, apoi îl deteră pe mâinile auditorilor, ér după ce fu chicanat așa câteva săptămâni, îl liberară, apoi

mai târziu l'au și aplicat pe câțiva ani în serviciul statului.

Cam deodată cu Acsente au fost arestați alți doi, Puian și Teslovan, cari éráș neaflându-li-se nici o vină, au fost liberați. Abia eșiseră acei sus numiți din arest, pe când în 2/14 decembrie escortară la Sibiu cu dragoni pe alți patru preoți, și-i trântiră în prinsore. Intre aceștia érá și un protopop anume Ioan Roman, al cărui fiu ca viceprefect în răsboiul civil își aruncase de atâtea ori viața în șanț pentru dinastia și monarhia. Cei trei preoți arestați au fost Pavel Lebu din Șaldorf, Ieremie Constandin dela Igsdorf și Nic. Sinai din Ilinbav. Brațul militar îl ceruse și scóse asupra lor primăria din Nocrich, prin care s'a causat comunelor și spese de execuțiune în suma de 207 fl. m. c. Și care a fost crima acelor preoți? Nici-unica. Ei locuiau în acele părți ale comitatului Albei superioare, care prin împărțirea nouă se incorporaseră la „Sachsenland“; că decă românilor li se urise din tot sufletul și din tot eugetul de domnia maghiară, tot așa de străini erau și de domnia patriatului săsesc din Međiaș și din Seghișoara, care în acea epocă diferia puțin de feudali în brutalități. Românii voiau ca să cerce odată în viață și cu funcționari din sângele, din rasa lor. Spre acel scop au subscris și preoții plenipotențe pentru deputații dela Viena; ceea ce li s'a imputat ca rebeliune și funcționarii i-au trimis la Sibiu.

Au mai fost arestați și în alte ținuturi preoți și mireni tot sub preteste de nimic; érá după ce li se cercetau hărțile puțin câte apuceau dela ei și nu se află nimic în trênsese, erau puși în libertate, fără a vedé vre-o sentență cu ochii.

Tot în decembrie fusese arestat pe câteva momente și Avram Iancu în piața dela Halmagiu în comitatul Zarandului, apoi și liberat, dicându-se că se întempele din neînțelegerere. Despre acesta și despre a doua arestare tragică din 1852 s'a scris pe larg în „Transilvania“ din nr.ii 21 și 22 și nu vom lipsi a reveni la acelea întâmplări triste ceva mai la vale.

În toate acelea casuri de batjocură episcopul Andrei Șaguna protestase atât în scris cât și prin graiul viu la guvernator pentru liberarea preoților de

ambele confesiuni, érá anume in cauza prefectilor s'a scris indata la Viena, unde mai mulți magnați lucrau din reputeri pentru nimicirea tuturor românilor căți purtasera nume de prefecti și tribuni. A intervenit adecă un spaț de timp, in care magnații căștigaseră pe ministrul president principe Felix Schwarzenberg pe partea lor, până când din mare norocire li s'a deochiat manopera pernițiosă monarchiei și popórelor.

Lupte de acestea purtate din péna numai așa precum se véd ele publicate, au fost de ajuns pentru ca redactorul să fie tras la raspundere mai ales pentru opt puncte; totodată fu provocat prin politica c. r. de stat, ca să curme la moment publicarea raportului subșternut la Curte de cătră Avram Iancu, apoi apărut nemțeșce in »Romänen der oest. Monarchie«; se susținea inse, că publicarea in limba noastră ar fi periculoasă! Redactorul convins in conștiința sa, că nici nu publicase vre-un neadevăr, nici rapórtel prefecților nu pot să fie cât de puțin periculoșe, nu s'a supus la nici una din acelea măsuri arbitrarie luate asupra lui. Atunci guvernatorul iritat prin acea nesupunere care nu putea să fie nici decum pe gustul unui soldat și general, cu decret din 9 marte 1850 inchise »Gazeta« și »Fóia».¹

Intr'aceea apucase a se publică in »Gazeta« o corespondență alui Gavriil Muntean despre o prevaricațiune de 15 stânjini lungi de lemne gróse destinate pentru magazinul militar dela Orăștia, descărcate inse in curțile unor senatori din Orăștie, érá apoi locuitorii satelor respective siliți ca să mai aducă alți 15° de lemne la magazinul militar. Acea corespondență căduse ca o mică bombă in Sibíiu și in Orăștie. Senatorul Wagner insultă pe redactor prin o scrisore și-l provocă, érá comanda districtului il dete in judecată. Redactorul produse documente și martori, că prevaricațiunea in pertinentă se făcuse in adevăr. Atunci guvernatorul își cunoscú erórea comisă prin sugrumarea »Gazetei« și in 25 august díse redactorului in prezența consiliarilor referenți Luczky și Glanz: »Reu ai făcut că te-ai retras dela redacțiune.« — M'ați depărtat Escelență. — S'ar fi aflat mijloc de rehabilitare. — După atâtea suferințe eram și obosit Escelență. Acest repaos ími cade bine. — O de așa puté vorbi și eu ca dta, — continuă guvernatorul, apoi adaose: — Trei campanii grele am făcut până acuma cu sabia, dară campania a patra pe care o iac acuma cu condeiul, ími este cea mai grea din tóte. Dedat a tractă lucrurile și pe ómeni cu precisiune matematică, in această pozițiune in care me aflu, intimpin pedeșe și greutăți de necređut.⁴

In acea dí era tocmai onomastica guvernatorului. Sătul și desgustat de fățaria lingușitorilor, nu a voit să stea nici in Sibíiu nici in Brașov, ci plecând cu soția și cu trei funcționari s'a oprit din díua precedentă in comuna Șarcaia, unde ne aflaserăm și noi la familia amică Georgie Ioan, care ținea dominiul acela in arendă. Până in acelea díle Wohlge-muth se stricase reu cu Sașii și cu magnații conservativi.

Destul inse, că și românii remăseseră fără nici un compas in această țéră. Guvernul ce e drept, denumise redactor pe Andrei Mureșan, care inse preferind oficiul de translator se mută la Sibíiu. Așa se dete redacțiunea lui Iacob Mureșan pe atunci profesor la gimnasiul catolic german din Brașov, cu condițiune ca diarul să trecă de oficios, fără cautiune, dară să pórté pajora cu doué capete in frunte. Intre a fi lipsită națiunea de ori ce publcațiune periodică, a pipăi și orbecă pe intunec, séu a se supune la acelea condițiuni, alegerea in acea epocă érá ușoră.

¹ A se vedé decursul procesului »Gazetei« și decretul in »Bucovina« din 1850 nr.ii 17 și 19.

Iacob Mureșan s'a supus la condițiuni, a luat colaboratori pe G. Barițiu și Gabr. Muntean, cari au lucrat in armonia dorită de cătră națiunea intrégă până cătră finea anului 1852, când Muntean a fost provocat dela Sibíiu să se retragă cu totul dela Gazetă, căci are să se nască și să apară »Telegraful Român« sub redacțiunea véru-seu a lui Aron Florian, inainte de a i se fi dat acestuia postul de al doilea translator românesc alături cu Maiorescu in ministerul justiției la Viena.

Tot pe când se oprise »Gazeta și Fóia«, ministrul justiției denumise in Viena o comisiune de 7 bărbați români, cari aveau misiunea de a compune un vocabular de termini tehnici juridiici, finanțiali și a. corespunđători la terminologiile adoptate in limba germană ca limbă a monarchiei; o problemă această din cele mai grele pentru acea epocă, pe când pentru atâtea idei și aședăminte noué, necunoscute până atunci in acestea țéri, chiar și in limbă germană se mai simția lipsă de termini noi. Relativ la traducerea și publicarea legilor in limba noastră națională se mai escă și alta dificultate specială, românescă. S'a pus adecă intrebarea chiar intre români și anume intre membrii deputațiunei dela Viena, cu care litere să se tipărescă legile monarchiei in limba noastră, cu cele ciriliane care se véd in cărțile bisericeșci, séu cu litere latine și in cazul din urmă cu ce ortografie. Discusiunea nu érá tocmai plăcută. Cei cari apérau literele ciriliane aveau de argumente pré puțină preparare a cititorilor pentru citirea cu litere latine, cum și scrupolii confesionali, cari mai vértos in Bănat mai erau încă mari; alții éráș reflectau pur și simplu la facilitatea de a reproduce cu ajutorul cirilienelor tóte sunetele din limba noastră. Din contră așa numiții latinisti pretindeau scrierea cu litere latine atât din punct de vedere mai inalt național, adecă al descendenței latine și al separării de cătră elementele slave, cât și din al culturai europene, al apropierei de popórele latine.

Până când ventilau românii știința lor grafică, ministerul cerú in aceeaș cauză și opiniunea guvernului provincial. Atunci fu apoi, când referentele Glanz opinase, ca textul românesc din buletinul legilor să se tipărescă duplu, unul cu litere latine pentru partea românilor unită cu biserica latină, érá altul cu ciriliane pentru românii neuniți cu Roma; căci adecă prin o măsură ca aceea s'ar mai ajunge in un alt scop din sfera politiceii mai inalte, de a nutri și lărgi încă și prin literatură desbinarea acestui popor, carele decă va fi suferit ca să remăe unit și solidar pe terenul național, mai curénd séu mai târđiu póte deveni fórte periculos pentru alte naționalități și chiar pentru stat. Adecă tot cunoscutul fir roșu din política transilvană machiavellistă.

Din díua in care deputații români din Viena aflară despre acel plan clocit in guvernul Transilvaniei, disputele asupra Alfabetului incetară; tipărirea buletinului se incepú și se continuă cu litere ciriliane așa numite civili, mai rotunde, mai plăcute ochilor, acomodate destul ca tipar de tranșițiune, până când intr'aceea Laurian se incercă să apropie vre-o doué trei litere latine de cele ciriliane, tot ca mijloc de tranșițiune.¹ Cei dintei translatori la textul românesc au fost Ioan Maiorescu și Vincentiu Babeș, acesta inse trecénd pare-mi-se in 1852 in resortul justiției, in 1853 a ocupat acea funcțiune Florian Aron, care până atunci neputénd a se mai întórce la catedra sa de istoria generală in Bucureșci, locuise cu familia sa in Sibíiu.

⁴ A se vedé tecsturile din acel Buletin al imperiului pe 10 ani, cum și tiparul din Magazinul istoric pentru Dacia. Tom VII. Viena 1851.

Cu t^otă rig^orea legii marțiale, episcopul diecesan Andrei Șaguu a știut să înduplece pe guvernul central, ca să-i permită a convoca un sinod diecesan cu scop de a cercetă după putință inricoșatele rane atât cele vechi cât și pe cele noue infpte bisericice sale prin răsboiul civil. Acel sinod s'a deschis in 12/24 martie 1850 prin o cuv^ontare plină de actualitate pentru acea epocă, dară și forte durer^osă, intru care capul bisericeii după o excursiune istorică peste un period de una mie cinci sute de ani, ajung^ond la a. 1849 descopere sinodului intre altele, că casa clerului a fost pradată cu totul, chilile sale inzestrate cu multe spese, t^ote od^orele din capelă și de peste tot, biblioteca sa de peste trei mii de cărți asemenea pradată, actele ofici^ose parte arse, parte altmintrea nimicite, »nici o h^ortie din archiv nu a ramas.« D^ocă comunitățile din Brașov nu s'ar fi indurat să dea 4000 fl. m. c. și archimandritul Neonil dela monăstirea N^omțului nu ar fi dotat capela cu cărți bisericești, nu s'ar fi putut face nici-un serviciu d^odeesc. Mai departe episcopul împărtăși următoarele fapte barbare și păgânești comise de cătră insurgenți: Precum s'au jăfuit episcopia, așa se jăfui și partea cea mai mare a bisericilor n^ostre parohiale, din care pe unele le-au ars și prădat cu totul, pe altele le-au necinstit și desfințit in modul cel mai fără-de-lege. Sfintele ic^one dintru altele le-au batjocorit; au impușcat in ic^ona Domnului Christos și au strigat: Au incetat de a mai fi D^oeul Românilor! Lucrurile cele scumpe din ele t^ote le-au prădat; cărțile bisericești le-au rupt și le-au ars, cât acum este lipsa cea mai mare de cărți bisericești; au luat clopotele din mai multe biserici. Au ucis, au sp^ondurat și impușcat 12 preoți și câteva mii de creștini, pentru că n'au vrut să se revolte asupra împ^oratului și că n'au vrut a recun^oșce supremația națiunii maghiare. Tocma pentru acesta m'au declarat și pe mine de proscris, și d^oră mai reu m'ar fi muncit pe mine, decât pe mitropolitul Savva, să fie putut pune mâna pe mine.»

»Recun^oșcem și cu durere de inimă mărturisim, că multe s'au int^omp^olat și din partea creștinilor n^oștri; inse stăm inaintea lumii și mărturisim fără sfielă, că la t^ote acestea au fost siliți ^omenii n^oștri prin crudelitățile vrășmașilor. Stăm și mărturisim și și aceea, că creștinii n^oștri nici in mijlocul furiei in care au fost aduși, mânile sale nu le-au intinat cu nesfintirea bisericelor, nici au sp^ondurat preoți etc. etc.«

(Incheierea va urmă.)

George Barițiu.

Dorinei.

Nu cercă ș-acum zădarnic
Să mai placi ca mai nainte;
Tot ce-ți dice gura, ochii,
Inima trist le desminte.

Au trecut frumoșe vremuri...
Fost-a-fost!... ași nu mai este!
După ani, graiul iubirei
Șeul ajunge o poveste.

Feru-i fer — rugina-l sapă
Și-l slăbeșce; p^oetra-i p^oetră,
Se sfărîmă și ea totuș;
Și din foc, ai spuză 'n vațră;

Chiar pământul prinde c^ogiă
In tot anul tot mai gr^osă;

Pân' și s^orele se 'mbracă
Intr'o mantă negur^osă...

Tu n'ai haruri mai solide
Decât tot din vechia lume;
Nu te potriv^o la patimi —
Des schimb d^onsele-al lor nume!

Și iubirea câte-odată
Se numeșce: zădărire...
Șr credința, simpatia...
O curată aiurire.

N. A. Bogdan.

Suveniri din călătorie.

III.

Pe mult nu am umblat pe acest drum al Lăpușului și anume din véra anului 1869, când ne rentorțeam dela adunarea Asociațiunei transilvane ținută in acel an la Șomcuta-mare. Cum trec anii! Aci fără voie mi se reinprosp^otară niște frumoșe suveniri dela acea adunare. Pare că și acuma v^od insușet^oirea și entusiasmul fără asem^onare ce domniă atunci peste opidul Șomcuta-mare. Dl G. Barițiu a ținut atunci o disertațiune, ér séra d^oșora Constanța Dunca a ținut o conferință literară; dar balul ce bal frumos, ales și bine cercetat! Inse mulți dintre cei ce au participat la acea adunare nu mai s^ont intre noi; din generațiunea mai tineră nu pot uită de Cucu și S. Botizan, bărbați de mare promisiune pentru viitor.

Dar in urmă t^ote se schimbă, așa e legea firei, t^ote să se schimbe in natură, nimic nu-ș păstr^oză forma sa in eternitate. ^omenii mor, ér cei ce trăesc se schimbă, se schimbă vieța socială, se schimbă sistemul politic, se schimbă referintele de vieța și pe urmă se schimbă t^ote.

Pe vremile acelea se luptau ținuturile ca să ducă adunările Asociațiunei la ele acasă. Imi aduc aminte ce luptă a fost la adunarea din Gherla intre Nășud și Șomcuta-mare. Astăzi, necum să esiste acea nobilă luptă, dar par a se feri de ea. T^ote s'au schimbat și spiritul public, dar și spiritul celor conduc^otori de trebile Asociațiunei.

Așa revocându-mi in memorie suvenirile trecutului și meditând asupra lor apoi asupra stării de astăzi, ajunsesem la Lăpușul-unguresc. Chiar inseră și nici nu voiam a ne opr^o aci, ci a merge până la Monăștur. In piaț ne int^olni bravul advocat Augustin Pop. Cam in fugă, până va repară ceva la trăsură, dl Pop mi-a spus multe necesuri de cari suf^or bieții Români de prin acel ținut. Va să d^oică, ori unde te intorci, tot nemulțămire, tot plânger^o, tot asupriri. Ne-a arăt^o edificiul școlei despre care școlă ni-a spus că stă reu din cauza s^orăciei. Imi aduc aminte cumcă a fost căp^oetat aceșta școlă in mai mulți ani câte o subvențiune dela Asociațiunea transilvană, dar mi se pare că acuma de când ș-a băgat Asociațiunea banii in ziduri pentru școle, nu mai cap^oetă acea subvențiune. Apoi nu știu d^ocă este undeva așa simțită trebuința unei școli bune ca chiar in acest ținut espus. Dar o școlă centrală numai de doue clase pentru fetițe cât de bine ar prinde in acest ținut; ar fi mai mult vrednică pentru cultura n^omului nostru, decât o fântână in care să nu se mai sf^orșescă aurul și de bună s^omă de mai mare folos pentru romănism, decât ^onsași școlă civilă a Asociațiunei. Câți preoți, inv^oțători și notari, căroră nu

le dă mâna să potă duce copilele pe la Sibiiu și a cheltui pentru una câte 4—500 fl., ș-ar aduce copilele aici unde ar învăța limbă, carte și cu aceste și simț românesc, și încă destulă pentru ca să potă fi o bună preotésă, o bravă notăresă etc. pe sate, unde se recere mai multă gospodărie decât cultură înaltă. Dar așa ce fac bieții preoți! etc. Rari sânt cari sânt în stare să le ducă pe la Năsăud și și mai rari pe la Sibiiu, căci cum am dis nu-i lasă punga, așa le duc pe la Baia-mare, la Deș etc. se înțelege în școle ungurești, unde-i mai aprôpe și costă mai puțin. Apoi ce să te miri decât preotesele, învățătoresle și cu un cuvânt cărturăresele de pe la sate nu cetesc foi românești, nu cetesc cărți românești și peste tot nu au gust de cetit românește. Apoi astfel de ținuturi ca a Lăpușului mai sânt și altele. Ôre n'ar promovă Asociațiunea transilvană cultura poporului românesc în mod mai salutar, decât ar ajută, subvenționă séu chiar întemeiă astfel de școle mai mici pentru aceste ținuturi, decât să întemeieze o universitate pentru femei, — după cum numiă un corespondent al »Familiei« această școlă?!

Dar m'am dus pré departe, să revin la obiect.

Când inseră bine, am plecat dela Lăpuș spre Mănăștur; una din cele mai plăcute călătorii, drumul bun de-alungul unui deal și timpul frumos, lună plină. Abiă cătră 12 ciasuri am ajuns la Mănăștur, unde la recomandația dlui adv. Pop am tras la un ospătar român Stupar Alexa, carele ne-a primit și aședat peste tótă așteptarea bine. Am fost tractați nu ca cum am fi ôspeți, ca niște amici séu rudenii. Mi-a plăcut mult curățenia și istețimea acestor ômeni; dar mai mult când am vădut, că ține »Familia«, va să dică se ocupă atât el, nevêsta sa, cât și fiica sa cu lectură românească.

De aci plecând diminéța am părăsit drumul cel bun și am apucat-o pe valea Capnicului în sus, pe un drum vicinal. Până la un loc am mers bine, mi s'a spus că până aci a ținut comit. Solnoc-Doboca, ér dela un loc cu deosebire în hotarul Șurgeșcilor ne temeam a merge cu trăsura gólă. Dau sfat la cei ce vor a călători pe aici să-și facă mai înainte testamentul. Ajungând în drumul dela Capnic spre Baia-spriă, am fi mers mai cu spor, drumul n'ar fi reu, inse variațiunea cu care e. dus tot în deal și vale, cugeți că cei ce l'au construit l'au făcut în batjocură, își mânâncă tot sporul.

Pe la 11 ciasuri am ajuns la Șișești la dl dr. Vasile Lucaciu.

IV.

Ací petrecui vre-o 5 zile, de și programa mea érá ca încă în ziua următoare să me urc pe munții Gutinului, cari érau scopul final al călătoriei mele în acele ținuturi. Dar încă în acea zi plouă cu grindină, asemenea a ploaia a 2. și a 3. zi. Nu éram eu fricos de plôie, căci ploi m'au mâncat pe mine destule pe munți mai înalți și mai friguroși, dar șcieam că prin plôie nu pot recoltă nimic, nici o plantă și așa scopul meu érá neajuns, căci plantele recoltate umede nu se pot usucă pentru Herbarie. Dar nici nu mi-a părut reu, căci în aceste zile am învățat a cunoșce viața unei familii românești de model. Aș fi indiscret, decât aș încercă a descrie momentele familiare ce au făcut o impresiune neștersă și atât de plăcută asupra mea, la cari am asistat ca martor în acel timp. Îndeșert, spiritul mare și inima nobilă tot așa rămân, alle-se ori unde. Ai crede că un om de o cultură mai înaltă, cu studii mai înalte, un om, cum se dice, umblat prin lume, aruncat de sorte în un sat simplu, este cel mai nemulțămît și mai nefe-ricit de pe fața pământului. Așa s'ar puté crede des-

pre dr. Lucaciu, inse cel ce a mers la Șișești, un sat carele până la venirea lui Lucaciu aicia, puțin va fi fost cunoscut în geografia noastră, un sat carele prin pozițiunea sa, precum și prin alte note ale sale face impresiune nefavorabilă, cel ce a vădut aci cu ochii planurile grandioase croite de a face aici aleuri, parcuri în stil estetic orășănesc, de a clădi o biserică după stilul curții de Argeș în miniatură, acela va fi convins cumcă Lucaciu rămâne tot el ori unde se află. El se șcie află mulțămît și cu această sorte, își șci află plăcerile intru a deșteptă, a învăța și a ajutoră poporul seu, carele îl priveșce cu o iubire nemărginită, ca pe un om trimis de providință. Se pôte dice despre familia Lucaciu, că este un isvor de fericire și de bunătate pentru acel ținut.

Cât am petrecut la dl Lucaciu, am mai recoltat ici côlea, am mai făcut unele excursiuni între cari amintesc satul Dănești, o filă a parohiei Șișești, unde se află o baie sulfurôsă, vizitată de puțin public de prin apropiere.

Am dis că scopul principal al petrecerii mele în Șișești a fost de a face excursiuni în munții Gutinului.

Abiă în 8 iulie des-de-diminéța plecai la munte, după ce amab. dnă Lucaciu mi-a umplut desagii bine cu merinde. Spre scopul acesta mi-am acordat un conducător cu 2 cai.

Planul mi l'am făcut după mapă așa, că să mă sui peste Baia-spriă și să me întorc peste Capnic.

Așa am și făcut.

Érá pe la resăritul sórelui când am ajuns la Baia-spriă. Dar aci nu am stat mult, ci am apucat-o pe o vale în sus în direcțiune nord-ostică, pe care sânt o mulțime de ștêmpuri, din care causă apa este pururea turbure gălbinie, ca tôte apele dela mine.

O postată bună nu află omul nimic de ce ar puté să fie impresionat. Abiă pe la 8 ciasuri ajunsei la o regiune mai romantică, de unde și începui a sui prin pădure la deal. Calea nu érá rea, de și și acuma duceau ômenii lemne cu trásurile, se înțelege pentru băi. Cu cât me urcam mai sus, cu atâta se deschideau panorame mai impresionătoare și mai frumoase.

Întreg ținutul acesta, adevă toți munții Băiei-mari sânt fôrte avuți în păduri, inse numai păduri de fag; bradul și molidul se vede că în luptă pentru esistență au devenit învinși și omorși. Dar și aceste păduri, fiind că sânt bine și regulat cultivate, fac o plăcută impresiune, care cu atâta creșce, cu cât sui mai sus pe munte.

Ajungând la cõma muntelui ce merge în direcția vestică, dai în niște frumoase poeni abundante în vegetațiuni, de unde se vede o mare parte din Marmăția și așa numita țera Ôașului. Întreg ținutul ce compune acea panoramă are ôrecare asemănare cu Câmpia Transilvaniei, cu acea deosebire, că acesta din urmă este lipsită de desele ripe ce se vèd pe dealurile de aci. Lipsa de păduri trebuie să fie fôrte simțită în acele părți. Contemplând acele ținuturi, mai recoltând ici côlea, ajunsei lângă muntele Gutin.

Dr. A. P. Alexi.

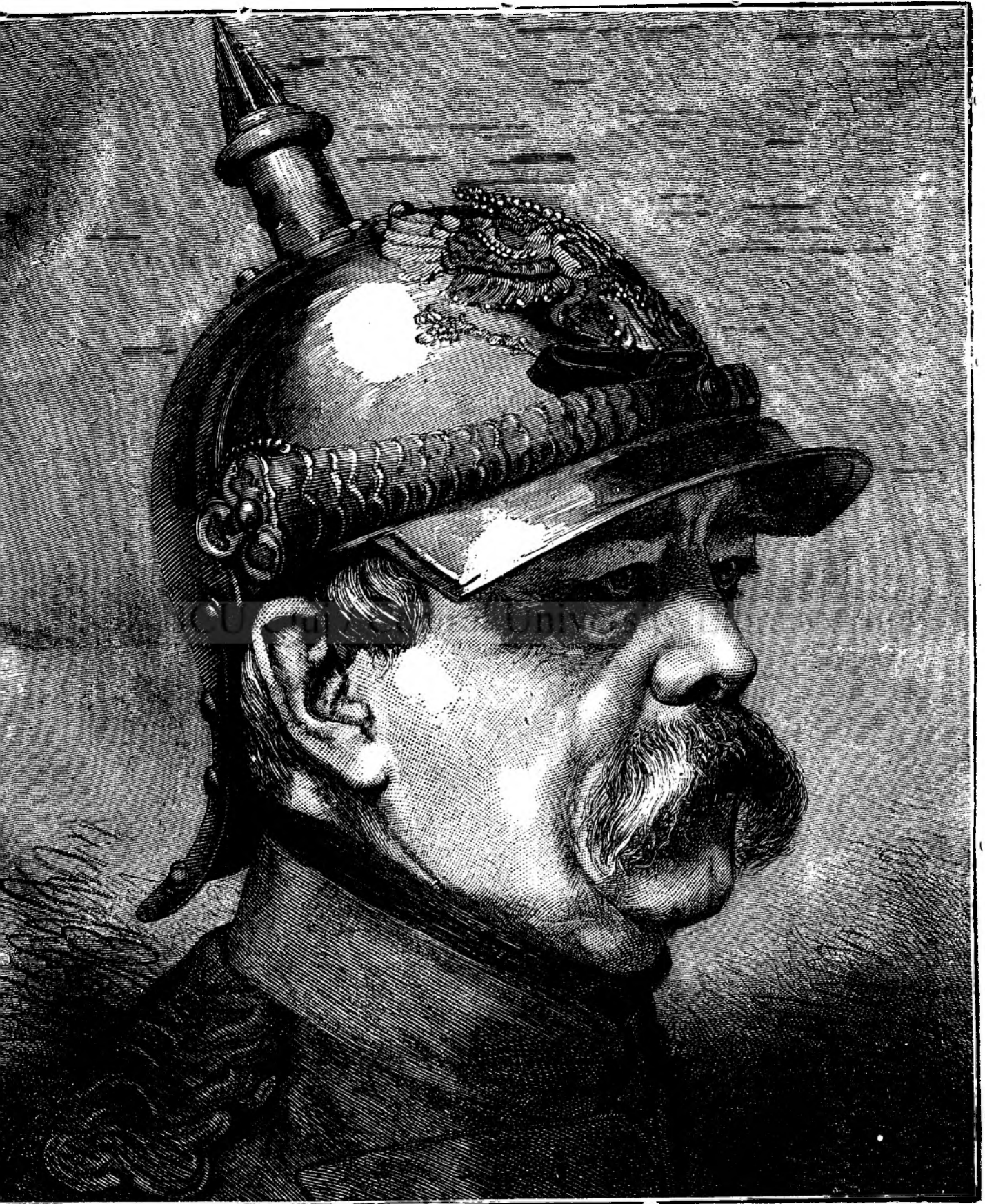
Sentințe rusești. Cine vênéază doi epuri, nu va prinde nici unul.

*

De-i închiși dracului ușa, întră în casă pe ferăstră.

*

Tôte sânt amare pentru cel ce are venin în gură.

B I S M A R C K .

De originea și anticitatea numelor geografice și istorice.

(Incheiere)

VI.

Pela formațiunile numirilor de munți și respective localități pe locuri, pregiururi nalte, să trecem la formațiunile numelor de fluvii, de pârșe și peste tot de apă.

Numele râurilor, fluviilor, râurilor, pârșilor de regulă sânt nume: apelative și însemnă de-a dreptul: apă, rîu, pârșiu; — apoi după însușirea lor, au sufixe de augmentative sêu de diminutive, precum sânt compuse cu adiective ce însemnă: p. e. apă mare, mică, afundă, dulce etc. In a doua linie numele apelor, râurilor, pârșilor sânt numele locurilor de unde isvoresc, p. e. din munte, din stâncă, din deal, din pădure, din peșceră etc. și uneori sânt identice cu numele locurilor de unde isvoresc; — altădată la capătul numelor acestor localități se adaugă un sufix ce însemnă: apă, rîu; deci atunci au înțeles de: apă (pârșiu) de deal, pe pădure etc.

Sufixele cele mai universale pentru de a însemnă apă, rîu, sânt: ais (ce trece in formele as, es, is, os, us) și ach (aș) aches, oiche (ce trec in formele: aș, eș, iș, oș, uș, yș) și tôte însemnă: apă, rîu, fluviu, pârșiu, spunându-se prin rădęcina numelui locul de unde purced.

Numai pentru orientare, câteva esemple: Caraș (car însemnă stâncă, pętră, aș apă, rîu): Făgăraș (bag deal, ar mare, aș rîu); Mureș (mur=mar deal, eș apă, rîu); Maris (maris în vechime; os e sufix grecesc și de prisos; Maros la unguri. Seb-eș (seb însemnă deal, eș apă, rîu) rîul Sibii din Seben, Ceben, — seb deal, en sufix de diminutiv, și numele rîului aci e identic cu al dealului. Criș din car atâta cât: Caraș. Poganiș, rîurel in comitatul Carașului, din bag deal, an diminutiv, iș apă, rîu; după forma Făgăraș unde ar e augmentativ, dar in Poganiș an e diminutiv. Aranyos, rîurel in Ardeal, din ar deal, an diminutiv, deci aran și oș, apă, rîu. — Arieș (Arieneș.)

Numele țerilor vechi purced de regulă dela însușirea locurilor in care locuiră popórele, și adecă dela numele munților, pădurilor, râurilor, șesurilor și prú peține dela alte întemplări, — și chiar când un popor a devenit cuceritor, numele seu il are de regulă de acasă dela însușirea localității sale vechi.

Un teritor póte fi și muntos și păduros; însușirea de frunte e aceea ce o vęd mulți din departe și pentru acęsta acel teritor in prima linie e: muntenia și numai in a doua e: codrăriă. Teritorul, pe unde au locuit Dacii, e muntos, pentru că Carpații innați l'au cuprins din multe părți, — și acest teritor dela prima colonizare a genului omenesc nu a putut da conceptul primitiv, decăt de: muntenia, și numai pentru teren mai restrîns, de pădurăriă, codrăriă. — Dac a însemnat: munte, Dacia, muntenia, ęră Dacii, munteni.

Francii au locuit la ape mici, la spatele Rhinului (ro. mare, ean apă); apa la Celti s'a chiebat și bar, ęră in formă de diminutiv: baran, cae=ke ținut, pregiur, deci barance ținut de apă, mic, rîu mic; b trece in f, și de aci se află forma: farance, fuarance, apoi adaugându-se greul oi, romanescul ii (ómeni) s'a format: faran-c-ii și scurtat: francii, deci locuitori in ținut, pregiur de rîuri, ape mici. Francii cucerind Gallia, aceștia i-au dat numele lor, și au format Francia, — ce ađi nu mai corespunde numelui vechiu, căci are și rîuri mari și anume in parte mare zace la marea Atlantică. Astfel vedem, că adeseori

istoria trebuie să deę deslușiri pentru numirile de ađi.

Numele celor mai multe popóre purced dela însușirea terenului pe care locuiesc, — și numele de regulă le-au căpętat dela popórele vecine. Numele popórelor celor vechi, peste tot au înțelesul următorelor numiri romaneșci: Munteni, deleni, dălmeni, călniceni, váleni, cămpeni, șeseni, poleni, plăieni, codreni, pădurenii, tufari, berчені, rîurenii, luncani, costeni etc.

O mulțime de popóre, deosebi celtice in Gallia, au căpętat numele dela numele râurilor, și uneori dela orașul, ce a fost ca o capitală pentru teritorul lor; astfel romanii de ađi au numiri și speciale după teritorul atărui rîu, p. e. Olteni, Mureșeni, Crișeni, Timișeni, Carașeni etc. — In acest mod s'a aflat in Gallia, dar și in Dacia și in alte țeri mai multe popóre, până ce in sensul strîns, nu au esistat atâte, câte se enumără.

Numele satelor, orașelor in prima linia au numele dela dealul, sêu dela rîul identic cu numele dealului. Intr'o topografie vechiă am aflat: Cibinus deal, Cibinus rîu, Cibinum oraș, — adecă Sibii (Sibinus) oraș și rîu, până ce dealul se numeșce — după mape — încă Cibin (deluț, — de o origine gallică cu munții Seveni din Francia.) Sufixele celtice și greceșci pentru sate și orașe in parte mare au fost *on* și *ion*, ce însemnă: loc, locuință; aceste la latini s'au schimbat in *ium*. Aceste sufixe s'au adaus la numiri de: deal, munte, codru, rîu etc. și astfel numele satelor și orașelor in genere însemnă: locuința la deal, la rîu, la codru etc.

Grecii asemenea au susținut numirile vechi ale locurilor, și decă au edificat oraș cu adaus polis (din celticul bail ce însemnă oraș, loc întărit); ungurii au adaus falu (sat) ce asemenea purced de din bail și de o origine cu polis; ęră nemții au adaus: Dorf (din Daras locuință și ba-fa loc) pârșiu ce Slavii au adaus vice (vițe) și nu însemnă sat; — dar vice de origine nu e slavén, pentru că e constatată, cumcă e identic cu celticul wigh (in altă formă big) și anume cu latinul vic-us ce însemnă acuș sat, acuș o parte din sat; și care se reafă in latinul: pag-us (sat) și in celticul: mag (sat, locuință) ęră in unele numiri prin Germania in formele: beck, pek etc.

In acest mod ni se descopęr multe lucruri, ce ni s'au pãrut secrete; in acest mod incepem de a înțeleghe numele localităților din țerile locuite de noi.

In scrierea următoare despre sufixele romaneșci: *ęști* și *ęșci*, pentru ca mai ușor să pot trece la numele geografice, purcese din rădęcina: *cad*.

Dr. At. M. Marienescu.

Mătrăguna.

(Incheiere)

Tot drumul trebuie să cante și să se veselescă, săsarutându-se și dragostindu-se; ajunse acolo cu aceeaș rënduělă, se dau jos din car și tot jucând merg să caute mlădițe de stejar sêu de brad, din care-și fac cununi ce și le pun pe cap; fac apoi focul pentru a avé cu ce tãmăia pe »Cucóna« »Dómna« și »Impęrătęsa« (aceștia sânt titlurile ce trebuie ai da) și când e jaraticul gata, pun pe el mireșmele cu care pornesc intru intimpinarea »Impęrătęsei«, o incungiură de trei ori, cãntând și alu-mând-o, apoi bat trei metane fără a face cruce, o sãrută și cuprind cu iubire și bucurie, puind darurile aduse jos inaintea ei și rugând-o cam astfel:

En sânt N (spune numele doritor),
Cucónă Mătrăguuă,
Pómă bună
Și-am venit cu pâne și cu sare,
Și cu sfințele metane,
Să-mi fii folositoare,
Ori de ce léc vei fi întrebătoare.

Décă se soroceșce pentru cinste, atunci se dice,
sărutându-și mânila una alteia și inchinându-se una
la alta:

Cucónă Mătrăgună
Și cinstită împêrătésă,
Eu te cinstesc cu pâne și cu sare,
Cinsteșce-me și tu cu darul cel mare,
Să fii lăudată și incununată
Și de tótă lumea 'n samă băgată.

Décă se soroceșce pentru măritare se dice:

Mătrăgună pómă bună,
Mărită-me într'o lună.

Unele o invócă pentru a le păstră credința băr-
batului ce iubesc și atunci cere ca tot gândul și
inima lui numai la ea să fie, ér alta să-i pară:

Bróscă raióasă, cață verménósă.

Décă o soroceșce pentru fetele dela țéră, atunci
mai mult se jócă, ca să o jóce pe fată flăcâii; sârú-
tările și imbrătoșările se întrebunțéză pentru dra-
goste, precum și cununa pentru cinste și măritare,
dar fiind că implinirea dorințelor de bine sânt in-
preunate cu cinste, dragoste și voe bună, de acea
se întrebunțéză pentru ori și ce sorocire de bine cu-
nuna, jocuri, sârutări și risete. Persóne care au figu-
rat in acțiune, in rolul secundar, spun că nu póte fi
nimic mai comic decât a o vedé pe baba ce sevré-
șeșce, cum sare și cum jócă, cum se bucură fără
nici o causă și te cuprinde și te sârută de să te in-
nădușe, cum hohoteșce vorbind și cum alergă in
tóte părțile ca o nebuună, încât să fii cât de serios și
să ai ori câtă bunăvoință pentru doritoare, nu te poți
opri de a nu ride, vedénd această scenă (de sigur inse
că decă e pètrunsă și ajutatórea de credința și focul
aducátórei se vor fi întrecénd améndoue cu sinceri-
tate in dragostire.) După ce mánăncă din cele ce au
adus, tot inchinând la »Cucóna« și aruncând asupra
ei bucăți și fărături, héu vinul turnând și la rădê-
cină, o sapă tot cuprinđend-o și lingușind-o cu fel de
fel de vorbe spuse in prosă. (Versuri n'au remas de-
cât tare puține, séu de mai sânt complete, trebuesc
adunate pe cât mai este încă timp), lipsind-o de dra-
goste și bucurie de obraz și sârutând-o cu țipete de
iubilarie și transport, apoi puind-o 'n cap tot cu jo-
cure și manifestațiuni ce am arătat, se sue in car și
astfel o aduc tot drumul până acasă; ajunsă aici,
doritórea și cei inițiați in acest secret îi iese innainte
imbrăcați frumos, tot cu jocuri și cântece, doritórea
bate trei metane sârutând-o și cuprinđend-o cu aceeaș
efusiune, o pune pe capul seu cu cununa cu tot spu-
néndu-i cât a așteptat-o și cât e de fericită că in fine
o are, căci de-acú nu se va mai teme de nimic;
luând-o de pe cap, o pune într'un vas pe mésză sub
icónele sfinte, o stropeșce cu vin și cu aghiazmă,
scurgénd acéstă apă de pe ea, o pune într'un șip la
loc curat pentru ai servi la trebunță doritórei să se
spele, séu turnând o picătură într'un pahar cu apă
să beie ea și acela de care are interes, ér pe »Im-
pêrătésă« o invêleșce într'o naframă albă cu roșu,
apoi in alta curat albă și o pune la icóne. Vai de
acela ce o va luá de-acolo, séu o va aruncá séu cu
vre-o privire o va supêrá! De câte ori treci pe
lângă ea, trebue să te arăți veselă, cu suris de bucu-
rie și curtenire pe buze, cu brațele 'ntinse spre ea;

nu cumva să te vedă posomrită ori nepăsătoare, căci
e reu. Unele o pun in grădină, unde creșce tare fru-
mos, dar e cu primejdie, căci nu poți fi sigură, că
nu o zăreșce vre-un cunoscător séu dușman ș-aruncă
asupra ei ceva, séu îi dice o vorbă rea, ori o mi-
neșce de reu pentru cel ce-o are, ș-atunci e și mai
reu. Alții, când nu mai au trebunță de dênșă, o dau
pe apă, dar e ér lucru cu primejdie, — poți ști, apa
unde-o aruncă? și tot reul ce ar suferi, numai in
capul aceluia se sparge, pentru care a fost adusă;
de aceea te invêță cu femei înțelepte, că decă vrei s'o
iai, să nu te șeie nici pământul și pe dată s'o și zi-
dești într'un părete, lângă icóne (sfinte, se înțelege)
ca să nu se pótă nime atinge de ea, inse fiind că
chiar și atuncia nu poți să fii sigur, că-i vei puté
intrá in tóte voele și »temeri din ce o vei sminti«,
de aceea dá-i pace acolo unde a lăsat-o Dđeu să
creșcă, căci e mult mai bine, fiind că s'a observat,
că din causă că nu au știut cum să umble cu ea,
nu s'a ales nimic dintr'acele ce au întrebunțat-o.
Décă o iai fără ceremonie, nici nu-ți strică nici ajută,
dar vai de acela ce-o sapă pentru ură cu vorbe urte
și rele, aruncând-o, după cum se face, prin gunóe și
necurățenii, mai mare foc și urgie nu-i trebue nici
lui nici acelora ce au fost amestecați la luarea acésta,
lovită mătrăguna in ambiția ei cea mare, loveșce și
ea, la rëndul seu, cu cea mai mare furie pe cei ce,
cătutând să se servescă de puterea ei, n'au știut să-i
respecteze divinitatea, aruncând-o in mărșăvile ome-
neșci pe dênșă, mândra și superba împêrătésă. Séu
póte elementele spirituale se rădică spre a rēsbună
gingașa lor vlastare ce lánceđeșce in mijlocul nimer-
niciei ómenilor și a pedepsi pe acela ce a îndrăznit
să se atingă de sfințenia ei, smulgénd-o dela viéță
și fericirea de care se bucură in mijlocul divinități-
lor surorilor ei, in schimbul unor onoruri becișnice;
căci mintea omenescă nu e in stare a întrevede și
distribuí plăceri, ce-ar puté mulțami pe o đeitate.
Astfel trebue să gândescă, cele ce-ți spun, să o lași
in pădure. La aceste reflecțiuni par că-ți trec pe
dinainte ideile ce-ș fac ómenii de đeitățile antice, o
Juno înțepată, o Venere séu Minervă mániosă, a că-
rei personificare póte că a remas in planta ce altă
dată îi va fi fost consacrată.

Elena Voronca.

Doine și hore de pe Muréș.

ând inyi ved bărbatu 'n casă,
Mórtea de fel nu me lasă.
Când inyi ved bărbatu 'n curte,
Mórtea pé¹ greu me omurte.
Bărbate, drăguț bărbate,
Nu me bate cu grele fapte,
Mănă-me pe cel pèráu,
Că oi da de-un fágădău
Și jinu-i² cu șasă duce³
Și zăhar de doue duce
Și le mestec la olaltă
Și-nyi petrec și eu odată.

Frunță verde de gutui,
Fost-am dragă óre-cui,
Și-acum nu sim⁴ nimenui.
Dar decă m'oi purtá bine,
Voi și dragă la ori șine
Și de m'oi purtá frumos
Voi și érá cui am fost.

Aurel.

¹ Prê. ² Vinu-i, se pronunță ca și d. e. zsák ung. ³ Mo-
netă austr. de 4 cr. ⁴ Sânt.

Din viața de București.

Școle nefolositoare. — Iubileul Conservatorului. — 25 de ani de activitate neproductivă. — Abus de ospitalitate. — Aristocrația se duce. — Paresemile noastre. — »Frinea la Eleusis.«

Avem printre institutele noastre de cultură câteva școle speciale — așa dișe superioare — cari în realitate nu sânt decât niște școle nefolositoare. Într'adevăr, ele fiind cât se poate de reu organizate, n'aduc nici un folos culturii publice și nu fac decât să batem apa în piuă, cu tôte că se cheltuiesc sume însemnate cu întreținerea lor.

De multe ori, vădând această stare de lucruri, m'am gândit la necesitatea unei campanii pentru reorganizarea lor în mod complet — după cum sânt succesele lor din străinătate — séu, decât mijlocele lipsesc spre a face acésta, pentru desființarea lor, ca netrebnice. »Analele arhitecturii și ale artelor cu cari se légă,« a început acésta campanie pentru școla de Bele-arte care e una din aceste școle, ér iubileul de 25 ani al Conservatorului de musică și declamațiune ne dă prilej să vorbim despre cealaltă.

Acest iubileu s'a serbat duminică (18 febr. v.) printr'un concert în Palatul Ateneului, și joi (8/20 martie) printr'o represintatiune la Teatrul Național. Nu înțelegem acésta răspicare, cu un interval așa de lung. Să se fi făcut ea óre pentru ca fiecare din secțiile Conservatorului: musica și declamațiunea, să-și serbeze în parte publicul seu? Ori-cum, constatăm că serbarea acestui iubileu a fost destul de reu organizată.

Programul concertului — ca al tuturor concertelor organizate de dl Wachmann — a fost cu gust alcătuit. Acésta inse nu poate fi un rezultat destul de satisfăcător pentru un pătrar de secol ce Conservatorului a parcurs dela înființarea lui până astăzi. — Am avut adesea ocațiuni să ne plângem de puținul rezultat ce dă activitatea corpului învățătoresc al acestei instituțiuni, așa că — afară de pré puține și pré onorabile esceptiuni — putem dice că ea e cu deseversire nulă. Nu mai insist aci asupra invidiei cu care se privește ori-ce talent adevărat — dar fără mijloce, — ori-ce manifestare menită a da un avânt salutar artei noastre și — a ne face să eșim din starea nehotărîtă, din cercul vițios în care ne învêrtim. Conservatorul nu produce ómeni cu deseversire capabili. Învițământul ce se predă aci n'are nici un program, nici o sistemă. El e împărțit în ani peste ani, clase peste clase, secții peste secții, cari tôte n'au nici un sens altul decât a face față la examenele fiecărui an cu acele-și elemente. Dl Ión Costescu, profesor de musică, descopere în memoriul seu »asupra unora din cauzele cari împedecă propășirea muzicii din România«, presintat ministerului înștiințării în septembrie, 1889, mai multe din neregularitățile pe cari le bănuiam. Intre altele se denunță că Conservatorul nu ține matricule anuale regulate — ca tôte celelalte școle — spre a se constatá mersul regulat și progresiv al frecvențațiunei. De aceea revedem în fiecare an aceiași elevi prezentându-ni-se la aceleși studii, ba — lucru și mai grav — învițându-ni-se la ecsamene persóne cari n'au frecvențat de loc școla în cursul anului.

Causa e că se chelteesc bani mulți pentru a se plăti o armată de profesori — din cari cei mai mulți n'au elevi, și cari, spre a nu perde léfa, o impart cu doi-trei interesați cari posedă în elevi. S'a căutat a

se înființă clase chiar pentru instrumentele cele mai puțin cultivate și s'au încredințat catedrele celor întei veniți, cari, fiind străini, nici nu sânt în stare să-și facă prelegerile cum trebuie. Ce fel de învățământ ar fi acela unde teoria lipsește? De aceea una din absolventele Conservatorului, presintându-se la concurs pentru ocuparea unei catedre de piano, n'a știut să răspundă ce va să dică o »simfonie« ...

D'altfel rezultatul se vede indetul prin aceea, că în 25 de ani, n'au fost în stare să producă nimic în specialitatea lor, de și, admițând că cursurile ar fi de 5 ani și că n'ar eși decât câte unul pe an, tot ar fi trebuit să avem 20 de absolvenți în fiecare specialitate, cari ar fi luat de mult locul maestrilor lor și aceștia, străini séu incapabili, ar fi avut dreptul să se odihnescă. Ei! étă tocmai ce nu convine acestora! și de aceea nici nu fac nimic! ... Părerea noastră e că, decât nu sânt bani și mijloce d'a da o organizare deseversită acestei instituțiuni, să se desființeze — séu să se suprimé cel puțin catedrele neproductive, până când ómeni într'adevăr capabili și iubitori de muncă se vor găsi pentru ocuparea lor, ér banii remași să se întrebuințeze la îmbunătățirea celorlalte ramuri ale învățământului musical.

Ar fi timp ca după atâta amar de timp de o amară esperință să se ia măsuri pentru îndreptarea reului. Să nu ni se scótă ochii cu cele câteva celebrități cari ne fac fală în străinătate. Tote aceste sânt ródele unor atențiuni speciale și în afară de activitatea oficială a Conservatorului nostru, séu a muncii personale, și deseversirea lor se datoreșce anilor frecvențați în Conservatoriile din străinătate. Un profesor, un medic, un avocat, cari ne fac onóre, es din facultățile noastre. Pentru ce conservatorul nu produce o specialitate deseversită? Un exemplu: în 25 de ani de când se predă cursuri de armonie, unde ne sânt marii noștri compositori? Din cei câțiva pe cari-i avem, singur Dimitrescu a ajuns la óre-care perfecțiune în compositie, și acésta grație numai silitinelor sale personale. Avem peste munți compositori ca Porumbescu, Flondor, Mureșan absolvenți ai Conservatorului din Viena séu din Pesta; unde sânt ai noștri? Cei câțiva pe cari li avem, chiar cei cari au devenit populari, sânt departe de a posedá secretele acestei vaste științe. Memoriul dlui Costescu — care s'a încredințat și tiparului — descopere multe din miseriile învățământului nostre musical, și tocmai de aceea sântem siguri că cei căror le stă în putință, nici s'au gândit să-l citescă, necum să ia în considerațiune reul și să dispună grabnica lui îndreptare.

A doua și deputatul Ploesșilor a desvoltat în Cameră interpelarea-i relativă la piesa: »Nunta din Valeni«, insistând cu acésta ocașie asupra limbajului necuviincios ce piesa străină dela noi ține față cu tôte instituțiunile țerei noastre. Atâta a fost de ajuns pentru ca óbrăznicia aceleia să trecă tôte marginile, și vedem cu satisfacție că acésta stare de lucruri, ce duréză de multă vreme, începe a deșteptá interesul confrăților noștri. Unul din aceștia, tratând cestiunea »străinismului în presă« constatá cu multă dreptate, că nicăiri nu li s'ar îngădui să abuzeze cum abuzéză de ospitalitatea noastră largă, amestecându-se în politică, atacând instituțiunile, inegrind moravurile, lovind în religiune, criticând lucrurile și ómenii, apărând tôte cauzele străine și dușmane țerii și némului, publicând tot felul de scrieri insultătoare pentru noi.

Avântul e pornit... Să sperăm că nu se va potoli decât când toți acești musafiri nerecunoscători vor fi trimiși de unde-au venit.

Ceea ce observăm odinioară, că adică aristocrația noastră se duce, că avuțiile nu mai sînt în mîinile ei, și că democrația îi ia locul, cum i-a luat și averile, s'a dovedit odată mai mult cu ocazia alegerilor făcute la Banca Națională. Trebuie să se aleagă un guvernator și un censor și guvernul — care-i al aristocrației — și-a pus în joc toată influența, spre a se alege candidații sei.

Joi (22 febr. v.) s'a făcut această alegere în noul local al Băncii construit în strada Lipscani, pe locul vastului han al lui Șerban-Vodă, unde mai în urmă era tipografia statului. Intrarea nefiind permisă decât acționarilor — și la noi literații nefiind dintr'aceștia — trebuie să me mulțămesc a vă spune — judecând numai pe din afară — că acesta zidire e una din cele mai frumoase ale capitalei — ca și ale Capitalului. Ne rezervăm, pentru că nu e încă cu deservire gata, a o descrie cu ocazia inaugurării, când vom pute vizita și interiorul. Venind la alegere, vom spune că candidații liberali-naționali — altfel din democrați — au avut o majoritate zdrobitoare, ceea ce dovedește că capitalurile sînt în mîinile democraților — cari așă sînt și plutocrați. Aristocrația nașcerii se duce, și cea a banului îi ia locul. Cea dintîiu devenind un non-sens în vîecul nostru, n'am avé nimic de regretat, cu condiția ca aristocrația banului să fie și aceea a meritului, ceea ce nu e întotdeauna.

Aristocrația sărăcită față cu democrația imboșgătită mi-aduce aminte o anecdotă, care pôte chiar să se fi repetat în fapt cu privilegiul alegerii de joi.

Un aristocrat apostrofază pe un acționar care prè făcea gălăgie multă:

— Nu uită, dec' ai ajuns boer, că mi-ai fost vâtaf...

— Nu uit, dar dec'ă dta mi-ai fi fost vâtaf, tot vâtaf ai fi murit...

Paresimile noastre au ajuns o continuare a carnavaulului, pe care săptămîna întîia îl despica în doué părți, spre neplăcerea multora. Astfel după un răspas de cinci zile — căci nici a șesa nu se respectă, — petrecerile publice reincep cu furia de mai înainte. Teatrele își deschid din nou porțile și balurile își desfășoră din nou lucsul, căci cele mai frumoase se dau în post.

La 3/15 martie a avut loc la Teatrul Național balul societății de binefacere »Regina Elisabeta«, și avem anunțate tot acolo: al Societății Amicilor de Bele-Arte, pentru 10/22 cur.; al Societății studenților în medicină, pentru 19/31, etc. Tot în post — pare că spre a ne mîngăia de rigorile postului, pe care nu-l mai ținem, séu a ne crea o atmosferă mai proprie misticismului în care ar trebui să ne cufundăm în zilele paresimilor — concertele se succed cu o profuziune ametoitoare.

Ce mai rămîne ca să realizăm versurile lui Depărățeanu și să fim fericiți?

Danțul, cîntecul și-amorul

Sînt isvorul

Fericirii omenești.

Cu balurile avem danțul, cu concertele avem cîntecul, cît despre amor l'avem în tot timpul, acesta fiind — vorba lui Théophile Gautier — unul din semnele distinctive ale superiorității omului asupra a nimalelor, — cari sînt: a bé făr' a-i fi sete și a face amor în toate sesoanele.

Dar independent de acest fel de amor și pare că spre a interpreta acest simțiment tot prin mijlocul artei, ne-a fost dat să admirăm tot în acest moment tabloul celebrului pictor polonez Siemiradzky:

»Frinea la Eleusis.« Acest tablou, măsurând 4 m. 75 c. m., pe 8 m. 75 cm., se află espus într'una din salele de jos ale Ateneului, și nu s'a menagiat nici un artificiu spre a concentra toată lumina singurei ferestre ce s'a lăsat neastupată, numai asupra lui.

Pentru ca să înțelegeți subiectul tabloului, voi aminti faptul care a inspirat pe pictor. În timpul serbărilor dela Eleusis — unde se adună popore din toate părțile Greciei, spre a se iniția în misterele deitei Cereza, frumoasă heteră Frinea, care trăia prin al treilea véc înainte erei noastre, își desbracă vestimintele-i bogate și, în fața poporului uimit de deservșirea formelor sale, intră în mare, eșind apoi ca o Veneră din valuri! Această privesce dede atunci nașcere la doué capdopere. Pictorul Apele și sculptorul Praxitel, — cari erau de față, creară unul pe Venera Anadiomene și celalalt pe Venera din Cnida.

Pictorul modern ne reprezintă de Frinea în mijlocul rebelor sale; cari o desbracă. În drépta, mulțimea care revine séu se îndreptază spre templu — momentul nu e bine precizat — se opreșce locului uimită de răpitoare vedenie ce i se arată ochilor. În stînga, în giurul unei colone ridicate pe balustrada treptelor ce coboră 'n mare — un alt grup de admiratori, făcînd »pendant« celui dintîiu. Astfel avem trei grupe distincte unul de altul, cari ar pute prè bine formă trei tablouri și cari, prin deopotriva in-grigire cu care sînt lucrate, își atrag deopotrivă atențiunea, în paguba grupului principal. Căci o calitate, care-i un defect principal în asemeni compozițiuni, a lui Siemiradzky, e de a fi căutat să trateze cu aceeași atenție toate figurile imensului seu tablou. Fie-care individ, fiecare cap e studiat cu deosebire și coloritul — care e admirabil — străluceșce pretutindeni cu aceeaș vioiciune. Până și detaliile cele mai neînsemnate nu sînt neglese, ceea ce e contrar regulilor artei, căci atenția spectatorului, urmînd perspectivei aeriene, trebuie să fie ficsată numai asupra primului plan și grupului principal, ea micșorându-se cu cît planurile se depărtază și importanța personajelor se micșorează.

D'altmîntrelea perspectiva e pétra de incercare a artistului. Toate liniile templului, care se vede pe colina din drépta tabloului, merg orisontal, pe când ele ar trebui să fugă oblic, cu cît se depărtază de ochi.

Apoi el e prè aprópe de mulțime și lipsa de perspectivă a treptelor, l'arată ca și cum ar fi în capul spectatorilor, căror suișul li-e imposibil. Astfel superioritatea lui Siemiradzky e în desemn, în colóre și cu deosebire în jocul de lumină, ceea ce și face valoarea acestei pânze. Tonurile vii isbesc mulțimea, care alérgă să admire tabloul pe care autocratul tuturor Rușilor l'a plătit cu 150,000 lei. Numai duminică (25/9 febr.) espoșița a fost cercetată de peste 2.500 vizitatori și acésta e imbucurător pentru scopul ei.

Se știe că poporația Galiției suferă de o lipsă spăimîntătoare. Vitele rod pămîntul, și ómenii — după ce le-au vîndut pe câteva kopeici — s'au legat robi la proprietari, spre a nu perî de fóme. Siemiradzky a destinat venitul espunerii tabloului seu ușurării miseriei acestor nenorociți. Și privilegiul de a face o faptă bună, pe lângă acela de-a admirá o operă de artă, va trebui să indemne pe toți a-l vedé. Într'un oraș ca al nostru — unde n'avem nici o galerie artistică — sosirea unui asemenea tablou e un eveniment ce nu trebuie să trecă neobservat. Éta de ce am insistat asupra lui, mai mult pôte decât ar permite cadrul unei cronice.

A. C. Șor.

Bismarck.

— Vezi portretul din nr. acesta. —

Faptul de căpetenie al săptămânilor trecute a fost dimisiunea lui Bismarck. Causa acestei dimisiuni a fost neînțelegerea cancelarului cu împăratul Vilhelm. Împăratul i-a adresat niște scrisori foarte măgulitoare și i-a oferit titlul de „duce.“

Bismarck s'a născut la 1815, luna aprilie, in Schönhausen, in guvernământul de Magdeburg.

La anul 1822 a intrat in institutul de creștere Plamann din Berlin, dela 1827 până la 1830 a studiat in liceul Frederick-Vilhelm, ér d'ací incolo până la 1831 a învățat in claustrul călugărilor. La anul 1833 s'a înscris la facultatea de drept din Berlin, de unde isprăvind cursurile a fost numit in 1835 la primăria din Berlin funcționar.

La 1836 și 1837 a fost apoi numit referator la cancelaria gubernatorială din Potsdam, unde totodată și-a făcut și stagiul militar.

La 1838 se permută la Greifswald, ér la 1845 se alege deputat al nobilimei din Naugrad in adunarea provincială din Pomerania.

La anul 1847 a luat parte la adunarea generală din Berlin, unde a luptat contra partidei care cerea o constituție liberală și democratică. Conservatorismul, antidemocratismul seu, să șicem mai bine: reacționarismul seu se dete deci chiar atunci pe față, când intréga Europa érá frământată de ideile cele mai liberale.

La anul 1848 a luat parte la adunarea din Berlin a conservatorilor. Tot p'acea vreme a scris articole de senzație in »Kreuzzeitung.«

Primul rol politic mai întemeiat a început să-l jöce la 1859, când a fost numit ambasador la Petersburg, unde și-a dat tötă osteneła să incheie o prietenie mai durabilă între Rusia și Germania.

La 1862 trece in aceeași calitate la Paris.

Rolul europén inse numai dela 1862 incede a-l jucă, când fu numit president al consiliului de stat, ér după retragerea principelui de Hohenlohe fu numit ministru president și ministru al afacerilor străine.

La 21 martie, 1871, deschidându-se prima adunare a statelor germane unite, fu rădicat la titlul de principe și cancelar.

Ca ori care om mare, așa și Bismarck a avut foarte mulți dușmani, cari in diferite rânduri s'au încercat d'al omori. Astfel la 7 maiu 1866 a tras in Berlin asupra lui Cohen Blind, dar glontelee n'a nimerit. La 1874 a tras asupra lui in Kissingen individul Kullman, dar nu l'a rănit decât la mână.

Acuma e de 75 de ani.

Literatură și arte.

Părți alose din istoria Transilvaniei. Sub acest titlu publicăm in fruntea numerului de față al foii noastre un capitol din volumul al doile allucrării dlui George Barițiu, apărut sub acelaș titlu nu de mult la Sibiiu. Am ales capitolul acesta anume, pentru că n'trênsul ni se n'lățösează și unele fase ale mișcării literare din timpul acela, 1849—1860, de care se ocupă acest volum. Reproducându-l, tragem de nou luarea aminte a publicului nostru asupra acestei lucrări de mare însemnătate a dlui Barițiu. Volumul a apărut in editura autorului; prețul unui exemplar legat ușor 4 fl. 50 cr., legat frumos in pânză 5 fl.

Documente istorice. A apărut la București un nou volum tipărit frumos in cvart, din: Documente privitoare la Istoria Românilor, urmare la colecțiunea lui Eudoxiu de Hurmuzaki. Supplement I, Volumul III,

fășcióra II, 1795—1803. Documente culese din arhivele ministeriului afacerilor străine din Paris, de A. I. Odobescu, publicate sub auspiciile ministeriului cultelor și instrucțiunei publice și ale Academiei Române. Volumul e precedat de portretul lui Ypsilanti principe al Moldovei. Documentele sânt scrise tóte in limba francesă.

Biografii politice. Săptămânile trecute primirăm din București o broșurică intitulată: „Biografii politice ale ómenilor mișcării naționale din Muntenie la 1848“, de Gr. Zossima, ediția a doua. Cuprinsul ne ofere vieța și activitatea lui Grigore Sc. Grădiștean.

Teleor franțozesce. Cetim in »Românul«: Volumul „Durere“ al dlui D. Teleor va apăre in curênd in Berlin in traducere germană, - traducere făcută de o compatriotă a noastră, dna dr. Iustus Ichenhäuser.

Didactică. A apărut la Arad, in tipografia diecesană: »Didactică pentru elevii institutelor pedagogice«, de dr. Petru Pipoș, profesor, edițiunea a doua. Prețul 70 cr.

Dicționarul lui Gubernatis. A apărut a doua spredecea fasciculă din dicționarul „Des Ecrivains du jour“ al dlui Angelo de Gubernatis. Ea merge dela »Iam« până la »Lem.« Scriitorii români din această notiță sânt dnii Ionescu-Gion și G. I. Lahovary.

„Gutinel“ a încetat. Ceea ce am șicuit din capul locului, căci cunöșcem indiferentismul publicului nostru față de întreprinderile literare românești, s'a realizat. »Gutinel« primul diar românesc in părțile sătmărene, a încetat din lipsa de spriginire. In nr. cel mai nou redactorul dl Gavril Szabo spune, că fiind bolnav, nu mai pöte redactá föia; ér editorul dl Gavril Barbul adauge, că neprimind nimene sarcina de redactor, pöte și pentru indiferentismul cel mare, ce l'a arătat o parte a publicului față de föie, cauzând prin acesta și in acest pătrar de an un deficit destul de însemnat, e silit a suspendá editarea aceleia, de și ar mai fi jertfit și n' viitor pentru susținerea ei.

Done diare au încetat. „Democrația«, organ al partidului dlui I. C. Brătianu și »Naționalul«, organ al partidului dlui I. Catargiu, au încetat de a mai apăre.

Teatru și musică.

Șcri teatrale și musicale. Dșóra Lucretia Stefanescu, absolventă a conservatorului din București, care se află in Milano să-și completeze studiile, a cântat de curênd cu mare succes rolul Adalgisei din „Norma.“ — Dșóra Agata Bârsescu a jucat in săptămâna trecută cu mare succes in Carl-Theater din Viena, rolul Amaliei in »Bandiții« lui Schiller.

România Musicală se numește o revistă literară-musicală, care a apărut de curênd la București sub direcțiunea unui comitet. Salutăm cu bucurie această revistă și-i dorim vieța mai lungă decât ce-a avut surorile-i de pân' acuma. In primul numer găsim un articol interesant despre »Desvoltarea muziceei« in care se analizéază musica noastră bisericescă, pe care o condamnă, — musica poporală, in care e multă poesie și care in mâna unui bun maestru ar puté da naștere la producțiuni musicale însemnate, — și musica modernă a compositorilor, care afară de câteva excepțiuni, arată o stare bolnăvicioasă. Noua revistă va eși de doue ori pe lună.

Corurile din părțile sătmărene. Cetim in »Gutinel«, că cursul din véra trecută, ținut in Săini prin neobositul docinte de acolo Ioan Cionca, pentru cunoșcința notelor și manuarea fisharmoniei își aduce ródele sale îmbucurătoare. La acest curs a luat parte

14 învățători. Băseșcenul și-a și format „corul plugarilor.” Și ca atare a fost suprins de Revd. protopop al seu cu un fisharmoniu nou de 100 fl. Tot așa la stăruința dlui Sigismund E. Catoca, paroc în Borlești, s'a procurat altul. Deci corul vocal și acolo se va face, că și măestru este. Tinerii noștri foarte bucueroși se înrolază la cânt. Corul vocal din Săini, din crucerii colectați, așisderea și-a cumpărat un fisharmoniu »en miniature» 40 fl. Și anume pentru că are de cuget a face vre-o câteva excursiuni, prin parohiile învățătorilor, cari au luat parte la curs, — la câte o liturgie ducând cu sine și fisharmoniul, ca așa să documenteze »pipăbil» trebuința unui atare instrument pentru instruirea cântului.

Corul bisericesc din Făget a arangiat duminică în 11/23 faur a. c. în sala »Hotel Sedan» o petrecere cu teatru pentru înfrumusețarea bisericii celei noue. S'a jucat cu foarte bun succes piesa: »Intemplantarea curiosă», comedie în 3 acte imitată din italieneșce de Mihail Velcean. După teatru a urmat jocul, care a fost foarte animat. În decursul pauzei corul a cântat mai multe cântări în cvartet.

Ce e nou ?

Principesa Stefania mirăsă. Diarul clerical din Meran: »Der Burggräfer» scrie, că veduva moștenitorului de tron Rudolf, principesa Stefania, are să meargă în luna lui aprilie la Meran și acolo se va logodi cu archiducele Francisc Ferdinand de Este, presumpțivul moștenitor de tron al Austro-Ungariei. E pozitiv, că principesa Stefania în luna viitoare se va duce la Meran, spre a face acolo vizită archiducelui Carol Ludovic și archiducesei Maria Teresia, înse răspunderea pentru combinațiunea legată de acea vizită privește redacția nimitului diar.

Sciri personale. Dl dr. V. Lucaciu a fost achitat și de tabla regescă în cunoscutul seu proces dela tribunalul din Sătmar. — Dl dr. V. Bian, medic la spitalul Horez din Râmnic-Vâlcea, a făcut șilele treceute o operație foarte norocoasă.

Reuniunea femellor române gr. or. din Făgăraș și-a ținut adunarea generală la 25 faur (9 martie n.) sub presiul dnei Maria Aiser, care a deschis-o cu o cuvântare potrivită. Secretarul reuniunii, dl Matei Bêrsan, căpitan c. și reg. în pensiuie, a cetit raportul comitetului despre lucrările sale în anul trecut; apoi socotelile anului 1889. Din acest raport se vede, că reuniunea are un fond de 2720 fl. 65 cr. Pentru esaminarea socotelilor s'a ales o comisiune în persoanele dōmnelor Maria Cipu, Aneta Stoica de Vist, Victoria Aron și a domnilor N. Aron și N. Clonța, care mai târziu a raportat că totul e în ordine și s'a votat absolutul bine meritat.

Reuniunea femeilor române gr. o. din Făgăraș va ține adunarea sa generală în 5 aprilie n. sub presiul dōmnei Zinca Roman. Programa adunării: 1, Alegerea președintei, vicepreședintei, cassaresei și a notarului. 2, Alegerea comitetului dirigent. 3, Revăderea socotelilor. 4, Ficsarea budgetului pe anul viitor. 5, Propuneri.

Prințul de corōnă al Italiei la București. Moștenitorul tronului Italiei, făcând o călătorie prin orient, a petrecut săptămânile trecute la București, unde a fost întâmpinat cu multă simpatie, atât de regele și regina, cât și de totă populațiunea. Prințul a vizitat și Academia Română, care tocmai acuma își ține sesiunea generală. Drept mulțămită, Academia l'a proclamat membru onorar, totodată a hotărât să bată o medalie de aur pentru a eternisă acēta vizită. Pe o parte a medaliei va fi columna lui Traian, cu inscrip-

ția: »Academia Română»; pe cealaltă se va ceti: »Alteței Sale prințului Victor Emanuel de Savoia, 5/17 martie 1890.»

Prelegeri publice în Cernăuți. În ciclul de prelegeri publice arangiat de Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina, la 25 faur (9 martie) dl Constantin Morariu a vorbit despre »Pedagogia română în Bucovina»; la 4/16 martie dl Gerasim Buliga, profesor gimnasial în Cernăuți, despre »Deprindere ca mijloc de educațiune»; ér duminică la 18/30 martie colaboratorul nostru dl Dionisie O. Olinescu va vorbi despre »Mormântul lui Stefan cel mare», studiu archeologic.

Noi cetățeni români. Senatul României a recunoscut calitatea de cetățean român următorilor ardeleni: Ion Făgărășan din Cața, ađi comerciant în București; Iordan Bogdan, din Brașov, ađi farmacist în București. Camera a recunoscut calitatea de cetățean român dl dr. Victor Babeș, directorul institutului de bacteriologie din București, dr. Emil Pușcariu, dr. Eremia și drd Al. Tălășescu, asistenți în serviciul dlui dr. Babeș.

La petrecerea arangiată de »Societatea domnișorelor din Lugoș» au mai contribuit: Dl Mihail Besan notar reg. public (Lugoș) 3 fl. (ce la prima publicare s'a fost trecut cu vederea) și după aceea dl Emanuil Ungurian, directorul »Timișianei» (Timișóra) 5 fl. pentru cari aducem cu aceste onorațiilor domni mulțămită publică. — *Comitetul arangiator.*

Alegeri orășenești. La Caransebeș în 5/17 l. c. s'a făcut alegerea magistratului, alegându-se prin aclamație: primar Ioan Nemoian, prim senator Constantin Burdea, al doile senator Mihail Mila, tutor orfanal Constantin Sugrav, canceliști Alesandru Lilescu, Alesandru Hertila. — *La Sas-Sebeș* s'a ales asesor Ioan Piso și tutor orfanal Ioachim Fulea.

Institute de credit. *Furnica* din Făgăraș va ține adunarea sa generală în 17 aprilie n. sub presiul dlui Basiliu Rațiu. Din bilanțul publicat aflăm următoarele informațiuni: capitalul social e 30,000 fl., ér profitul curat al anului trecut 8,257 fl. 57 cr., care adaugându-se la profitul transpus din anul trecut în suma de 415 fl. 78 cr., face suma de 8,673 fl. 35 cr. — *Meseriașul român* din Brașov va ține adunarea sa generală în 6 aprilie n. Din bilanț aflăm, că suma capitalului de cvote subscrise face 33,550 fl., profitul curat de an 489 fl. 85 cr. Directorul esecutiv e dl Iuon Lengeru. — *Bistrițana* din Bistrița a publicat bilanțul seu pe anul trecut; din acela vedem, că profitul curat, după capitalul de 40,000 fl. a fost 3035 fl. 20 cr.; dividendă, după 100 fl., se ficsăză cu 7 fl. Directorul esecutiv al institutului e dl Gavril Manu. — *Beregsana*, din comuna Beregsau, comitatul Timișorii, și-a ținut adunarea generală în 2 martie, sub presiul dlui Aurel Popescu. S'a constat, că fondul și averea »Beregsanei» s'a urcat la 2,517 fl. Directorul esecutiv e dl Emeric Andreescu. — *Albina* asemenea și-a publicat bilanțul de pe anul trecut; din acesta vedem, că profitul curat a fost 53,869 fl. 88 cr. — *Victoria* din Arad a ținut adunarea sa generală în 23 martie. Din bilanțul publicat vedem, că profitul curat în anul trecut a fost 11,391 fl. 64 cr. — *Perșeul din Chiușbaia* va ține adunarea sa generală în 14 aprilie sub presiul parocului Nicolae Lupan; capitalul social e 1130 fl., profitul curat al anului trecut 167 fl. 43 cr.

Petofi și poeții germani. Henric Glücksmann, cunoscutul scriitor din Viena, a ținut de curând o conferință literară în societatea științifică de acolo, vorbind despre poetul Poetofi în comparațiune cu poeții germani. Conferențiarul a susținut, că Poetofi a stat sub iniurirea lui Schiller și Heine, ceea ce a

ilustrat prin exemple citate din acești trei poeți. A mai și, că Petőfi a tradus în ungurește mai multe poezii de Matthisson, Claudius și Schiller. Lenau asemenea a avut multă influință asupra lui, precum și cunoștința lui personală cu Carol Beck.

Necrologe. *Maria Wlad n. Karácsonyi*, soția dlui Aloisiu Wlad de Seliște, bine cunoscut din activitatea sa parlamentară,  r acuma jude in pensiuine al tablei regești din Budapesta, a  ncetat din viață acolo la 26 l. c., in etate de 63 ani, lăsând in jale, afară de soțul seu, pe fiii Aurel cu familia, Marcian Marcel și Catinca. — *Paul B. Balas*, docent la școla capitală gr. c. in Beins, a murit acolo la 23 martie, in etate de 63 ani, jelit de fiul seu Augustin c. și r. capelan castrens in pensiuine, ficele Albertina și Vilhelmina măr. Pappalvai, afinel Iuliu Pappalvai profesor de limba și literatura română la gimnasiul de Oradea-mare și alți consăngeni. — *Teodor Szabo*, pro-topop emerit și preot gr. c. român in Bicsad, comitatul Sătmar, a murit acolo la 17 l. c. in etate de 69 ani. — *Ignatiu Turdean*, egumenul mănăstirei dela Bicsad in Sătmar, a murit la 16 l. c. in etate de 42 ani.

Ghicitore.

De Rosa Ursu n. Beleș.

Să se formeze din următoarele litere și anume: 10 a, 3 b, 3 c, 2 d, 5 e, 1 f, 1 g, 8 i, 5 l, 2 m, 3 n, 6 o, 2 p, 7 r, 3 s, 2 t, 1 ț, 5 u, 1 v, 9 cuvinte a căror litere inițiale cetite de sus in jos, dau numele unui rege,  r cele finale cetite de jos in sus, dau numele reginei, care și astăzi domnesc și trăsesc.

Cuvintele să insemne:

- 1, Numele unui diar beletristic.
- 2, Nume bărbătesc.
- 3, Oraș in Turcia.
- 4, Numele unui domnitor al Munteniei care a domnit pe la anii 1513.
- 5, Numele unei regine a Egiptului.
- 6, Cântare bisericescă.
- 7, Nume ce purtau primii locuitori a Daciei.
- 8, Județ in România.
- 9, Oraș in Italia.

Terminul de deslegare e 15 aprilie. Ca totdeuna și de astadată se va sorti o carte intre deslegători.

Deslegarea ghicitorei de șac din nr. 49:

Să mor că știu ce-i viața,
Un vis amăgitor,
Un vis care  ngroșește
Pe bietul muritor.

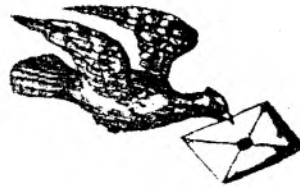
Și  n care nu-i nimica,
Nimic adevărat,
Decât numai amorul
Pe care l'am gustat.

Să pun dar  nc'odată
Pe sînu-ți plin de-amor,
O lungă sărutare
Și  n brațul teu să mor.

Deslegare bună primirăm dela d mnele și domniș  rele: Lucreția Dredean n. Roman, Hortense Suciu n. Păguba, Cornelia G. Zigre, Aurelia Cirlea, Elena Sa ntion, Cornelia Lupu, Aurelia Cosma, Ana Crișan,

Marta Cartiș și dela dnii N. Martinovici și M. Santion. Premiul a fost dobândit de dșora Ana Crișan.

Poșta redacțiunei.

Dnei S. Vl. R. in L. Ve mulțămim. Va eși  n numerul dela Paști.

Dlui dr. A. N. in B. A. Primim condițiunea propusă.

Dlui V. Gr. in L. In nr viitor.

Băbeni. Ne pare reu că nu ve putem implini cererea.

Dlui I. N. R. in I. Nici in care am și intrebat ceva?!

Dlui G. G. Da.

La mai mulți. Poeziile poporale numai așa au valoare, decă le culegeți intocmai după cum ies din gura poporului.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forțe folositoare in t te b lele de stomac.

Schutzmarke.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigăelile, colica, catarul de stomac, acr la  n găt, gălbınarea, gr ța, v rsarea, durerile de cap (decă provin din stomac,) sgărciurile de stomac, incuetura, ingreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei sticle, cu Marca de inventiune, instrucțiune pentru intrebunțare **40 cr.**; duplă **70 cr.** Expedițiunea centrală prin farmacistul *Carl Brady, in Kremsier (Moravia.)*

Avertisment! Veritabilele picături de

Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imităz mult. *Semnul veritabilității* este, că fiecare sticlută trebuie să fie impachetată in h rtie roșie, prov dută cu marca de sus și să aibă *regulele de intrebunțare*, mai observându-se, că este tipărită in *imprimeria lui H. Gusek in Kremsier.*

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se  ntrebunțeză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incuieri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă banii se trimit inainte, se espedeză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu s nt niște l curi secrete. Descrierea se află in regulele de intrebunțare care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de v ndare: in *Oradea-mare* la farmaciștii: E. Ember, Lud. Moln r, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Heringh și la misericordiani; in *Beregy -Ujfalu* la farm. Geza Tam sy, in *Kis-Marja* la farm. Fr. Gallasy; in *Kom di* la farm. G. Scholtz; in *Salonta* la farm. L. Kov cs și Fr. Po-dr czky; in *B. Diosig* la I. Vaday.

24-43

C lindarul s ptem nei.

Dia săpt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	S�rele
Dumineca	5 din post Ev. dela Marcu c. 10, gl 1, a inv. 9.		res ap.
Duminecă	18 Par. Chiril	30 (7) Floriile	6 24 5 57
Luni	19 Mart. Cris și Darie	31 Amos	6 22 5 58
Marti	20 SS. uciși in m. Sava	1 April Hugo	6 20 5 0
Mercuri	21 Par. Iacob	2 Francisc	6 19 6 1
Joi	22 Mart. Vasilie	3 Joia verde	6 18 6 2
Vineri	23 Cuv. Nicolau	4 Vinerea s�c�	6 16 6 4
S�mb�t�	24 Par Zacharie	5 Emilia	6 15 6 5

Treiluniul ianuarie-martie incheiându-se

 n cur nd, rug m pe toți aceia a c ror abonamente espir  atunci, s  binevoesc  a le innoii de timpuriu. Asemenea rug m și pe aceia cari  nc  nu ș-au achitat abonamentul pe anul curent, s -l refueșc , de  r ce numai cu abonamente plătite regulat inainte putem sustin  foia.

Proprietar, redactor raspund tor și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto H gel in Oradea-mare.